

Η Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης

Η νέα Ευρώπη χρειάζεται νέα μορφή εκπαίδευσης. Η όλο και στενότερη ένωση των λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο αν οι πολίτες κατανοήσουν την πολιτική, πολιτιστική κοινωνική και οικονομική ζωή στα άλλα κράτη - μέλη. Η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης αποτελεί, επομένως, αναπόσπαστο τμήμα της παιδείας των αυριανών Ευρωπαίων πολιτών. Ωστόσο, η προσπάθεια προσέγγισης λαών οι οποίοι έχουν τις ίδιες πολιτιστικές καταβολές, αλλά διαφοροποιούνται, λόγω ποικίλων συνθηκών, στον τρόπο έκφρασής τους, πρέπει να γίνει λαμβάνοντας υπόψη κάποιες βασικές παραμέτρους. Μια βασική παράμετρος είναι εκείνη του εθνικού χαρακτήρα κάθε χώρας. Το κοινό πρότυπο που αναζητά η Ευρώπη για να ενωθεί μέσω αυτού, δεν πρέπει να βρίσκεται σε αντίθεση μ' εκείνο που υπαγορεύεται από τις ιδιαίτερες πολιτιστικές, ηθικές, θρησκευτικές και κοινωνικές αξίες του κάθε λαού. Άρα, η ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής διάστασης στη διδακτική πράξη πρέπει να γίνει διακριτικά και όχι σε βάρος των αρχικών σκοπών και στόχων που θέτει ένα εκπαιδευτικό σύστημα. Μια άλλη, εξίσου βασική παράμετρος, σχετίζεται με τη διδακτική πράξη. Οι επιζητούμενοι διδακτικοί στόχοι θα πρέπει να υλοποιηθούν σεβόμενοι αφενός τα σύγχρονα παιδαγωγικά δεδομένα και αφετέρου τις κοινωνικές ανάγκες της εποχής. Η Ευρώπη, ως σύστημα αρχών και αξιών και όχι μόνο ως νομικό πρόσωπο ή οικονομικό όργανο, θα πρέπει να μελετηθεί σφαιρικά. Μια τέτοια θεωρητική θεμελίωση παραπέμπει σ' ένα μοντέλο εισχώρησης και εφαρμογής της έννοιας «ευρωπαϊκή διάσταση» στη διδακτική πράξη και πρακτική, το οποίο βασίζεται κυρίως στη διάχυση όρων και ειδών που σχετίζονται με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, στα προγράμματα διαφόρων γνωστικών αντικειμένων. Η ευρωπαϊκή διάσταση, ως γνώση τόσο των κοινοτικών οργάνων και θεσμών όσο και των ιστορικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών και γλωσσικών εκείνων στοιχείων που συνδέουν τα ευρωπαϊκά κράτη, δεν μπορεί να νοηθεί ως αυτόνομα διδασκόμενο γνωστικό αντικείμενο. Σε μια τέτοια περίπτωση η διάσταση αυτή θα έχανε την έννοια και τη λειτουργικότητά της. Η διαμόρφωση ευρωπαϊκής συνείδησης δεν μπορεί να αποτελέσει θέμα ιδιαίτερης διδασκαλίας. Η συνείδηση δεν διδάσκεται. Διαμορφώνεται. Η διαμόρφωση αυτή προκύπτει από την ευαισθητοποίηση διαφόρων πτυχών της προσωπικότητας και την προβολή των κατάλληλων παραμέτρων και θεωρείται επιτυχημένη, όταν συντρέχει και το ανάλογο διδακτικό κλίμα. Άρα, η ευρωπαϊκή διάσταση θεωρείται ως λειτουργικότερη και αποδοτικότερη, αν παρουσιαστεί και διδαχθεί ως σύνθετη έννοια μέσω διαφόρων γνωστικών αντικειμένων. Η διάχυση της ευρωπαϊκής διάστασης στα αναλυτικά προγράμματα των μαθημάτων τα οποία διδάσκονται οι νέοι της Ευρώπης, φαίνεται να είναι ο πιο ασφαλής και αποτελεσματικός τρόπος δημιουργίας μιας κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας. Παρέχοντας στους μαθητές γνώσεις σχετικές με την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη - μέλη και τις κοινές καταβολές τους μέσα από μαθήματα όπως η Ιστορία, η Γεωγραφία, η Γλώσσα, οι Κοινωνικές Επιστήμες, πετυχαίνεται η προβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως «όλου». Η κατανόηση της αδιαίρετης ενότητας του «όλου» θα οδηγήσει στη διαμόρφωση συνειδητοποιημένων Ευρωπαίων πολιτών. Σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία προετοιμασίας των πολιτών αυτών αποτελεί ο εκπαιδευτικός. Μόνο ο άρτια επιστημονικά καταρτισμένος εκπαιδευτικός, ο οποίος διακατέχεται από τις αξίες της ελευθερίας και της ισότητας, θα μπορέσει να θέσει γερά θεμέλια για την Ενωμένη Ευρώπη και να «μυήσει» τους μαθητές του στους πνευματικούς θησαυρούς της.

Από το βιβλίο του Αντ. Κ. Δανασσή - Αφεντάκη, «Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, τ. Γ' Σύγχρονες τάσεις της Αγωγής», Αθήνα 1995, σς. 217-219)